

פרוטוקול מס' 364

מישיבת ועדת העבודה

יום ב', י"ג באב תשל"ו - 9.8.1976, שעה 11.00

נ כ ח ר:

חברי הוועדה:
ש. ארבל-אלמוזלינו - היו"ר
י. ז'אמייר
מ. גז
מ. דרובלס
ה. זיידל
מ. כהן
ח. שמעוני

מזמנים:
מ. גלס - משרד המשפטים
ר. ברקאי - המוסד לביטוח לאומי
ש. קרמר - אגף התקציבים, משרד האוצר
ש. קפיטובסקי - המוסד לביטוח לאומי
מ. לויזן - יועץ משפטי, המוסד לביטוח לאומי
ר. פינטו - המוסד לביטוח לאומי

רשמה: ע. הירשפלד

- סדר-היום:
1. תקנות המזונות (הבטחת תשלום) (תיקון מס' 2), תשל"ו-1976.
  2. תקנות בדבר הכנסה בביטוח זיקנה ושאיירים.
  3. תקנות בדבר הכנסה בביטוח זיקנה.
  4. תקנות בדבר מתן הכשרה מקצועית ודמי-מחייה לאלמנות וליתומים.

2833-

(נתקל ביום 5.10.76)

תקנות המזונות (הבטחת תשלום) (תיקון מס' 2) תשל"ו-1976

ה' יו"ר ש. ארבל-אלמנולין: אני פותחת את הישיבה.

ס. גלם:
אננם פורמלית ההצעה באה משר המשפטים, מפני ששר המשפטים סמונה על ביצוע החוק ובידיו גם הסמכות להסדיר את התקנות. אבל מכיוון שעניינים אלה נוגעים בעיקר לביצוע התשלום על-ידי המוסד לביטוח לאומי, וקשור אליו קשר הדוק, אני מבקש לתת אפשרות לשר לוי'ן לפתוח.

ס. לוי'ן:
אני מודה בעד האמון.
לפניכם התקנות לביצוע החוק - חוק המזונות (הבטחת תשלום), תשל"ב-1972. בתוקף סמכותי לפי סעיפים 20 ו-21 לחוק המזונות (הבטחת תשלום), תשל"ב-1972 (1) ושאר הסמכויות הנתונות לי על-פי דין, לאחר התייעצות בשר האוצר ובאישור ועדת העבודה של הכנסת, אני מתקין תקנות אלה: 1. בתקנה 1 לתקנות המזונות (הבטחת תשלום), תשל"ב-1972 (2) (להלן - התקנות העיקריות), במקום הגדרת "ילד" יבוא: "ילד" - ילד קטין כמשמעותו בחוק, למעט ילד שנמצא בהחזקת אביו שאינו החייב. היום אנו מגדירים ילד לפי התקנות - קטין כמשמעותו בחוק, ובחוק יש הגדרה של ילד קטין, בסעיף הגדרות, "לרבות קטין שאינו מסוגל לכלכל את עצמו".

סה הן הבעיות שהתעוררו לגבי החישוב של ילד? אנו יודעים שהסכום שהמוסד משלם מכוח חוק זה, הוא כמובן על-פי פסק-דין למזונות, אבל גובה הסכום נקבע לפי המצב המשפחתי, אם יש אשה עם ילד אחד, או אשה עם שני ילדים, או יותר ילדים, או שיש יתום, או שהאשה אינה מסוגלת לכלכל את עצמה. או כשאנחנו נוכחים לדעת שהיא מתגרשת, יש לה ילד או שני ילדים, יש פסק-דין לטובת שני הילדים, היא נישאת מחדש ונולד להם ילד שלישי, או רביעי במשפחה. לפי הנוסח של החוק יוצא, שבגין אותו ילד נוסף שנולד לאבא שמחזיק אותו, הסכום שאנו צריכים לשלם כתוצאה מכך גדל. כאן הגענו לידי מסקנה שזה לא סביר ולא הגיוני. אם צריך להביא בחשבון, צריך להביא בחשבון את אותם ילדים שבגינם הם חייבים לאותה משפחה, או לאותו החייב שחייב בסכום המזונות. משום כך בא התיקון, ואמרנו "ילד קטין כמשמעותו בחוק, למעט ילד שנמצא בהחזקת אביו שאינו החייב". יכול להיות מצב שאין ביכולתו של האב, וניתן פסק-דין כנגד האם שהיא מפרנסת, ואז נאמר "ואם אינה חייבת במזונות לילד". זה בא כדי לייער את הקו ולמנוע את הפסול שנוצר.

ח. שמעוני:
נניח שיש פסק-דין שקובע, ששני הילדים אצל האבא ושניים אצל האמא. כך יקרה שהילדים שאצל האבא, שהוא החייב, יצטרכו לשלם בעדם.

ס. לוי'ן:
אני מסכים עם זה. אנחנו רוצים לומר, שאם הילד הוא ילדו של החייב - נניח הוא מוחזק אבל הוא לא דואג לו, והילד קיבל פסק-דין למזונות נגד אביו, יכולים לגזור תחת קורת גג אחת והאב שתיין, אז גחשב הילד בבחינת זכויות.

ח. שמעוני:
אני מעורר בעייה אחרת שהנוסח הזה ייצור אותה. פסק-הדין קבע ששני ילדים אצל האמא ושניים אצל האבא. שניים הם אצל האבא החייב. אבל לפי הנוסח הזה יצטרכו לשלם לאם, למרות שהאבא מחזיק אותם.

ס. לוי'ן: לא.

ר. ברקאי:
אתן לך דוגמה של שתי משפחות, שבנו כל אחת בנפרד שתי משפחות שונות. האשה נישאה והביאה עמה מנישואיה הקודמים רק ילד אחד. בגין הילד הזה יש פסק-דין למזונות בסדר-גודל של 1,200 ל"י. החייב במזונות הוא האבא של

ד. ברקאי

אותו ילד שהאשה התגרשה מסנו. הבעל החדש הביא לאותו תא משפחתי ילד מנישואיו הקודמים, ונולד להם עוד ילד. השעורים שאנו נשלם לאותה אשה בגין עוד ילד אחד יהיו היום 976 ל"י, ולא יותר. כאן קובעים רק שעורים שנקבעו בוועדת העבודה.

מ. ג. ז. : ספני שהיא נישאה שנית?

ד. ברקאי : לא בגלל המזונות.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזליבנו : בהספן להסבר שלך, יוצא שילד אחד עובר לאותה משפחה ושני ילדים הוא לקח אלינו.

מ. לוי : השאלה הייתה אם מחלקים את הילדים בין האם ובין האב; ילד אחד אצל האב וילד אחד אצל האם, ואותו ילד שנמצא אצל האב, הוא אינו סכלכל אותו. הולך הבן לאפוסטרופוס ומגיש תביעה נגד האב.

ח. שמעוני : כלומר, אשה יכולה להוציא פסק-דין, כי מה זה קטין? "ילד" - ילד קטין כמשמעותו בחוק, למעט ילד שנמצא בהחזקת אביו שאינו החייב. אבל אם הוא החייב, היא תוציא פסק-דין.

מ. ג. ז. : אתם צריכים לקרוא את ההגדרה יחד עם ההוראה הסטריאלית שתמצאו בתקנה 3 של התיקון. בתקנה 4 של התקנות הסתוקנות, פסקה (2) כתוב: "לאשה שיש בהחזקתה ילד - לפי סעיף 21(א)(1) ו-1(א) לחוק הביטוח בהתאם למספר ילדיה שבהחזקתה". זה פותר את הבעיה. אפנים להלכה אותו ילד נכנס לאותה הכנסה, אבל מכיוון שהוא אינו בהחזקתה, היא אינה יכולה לתבוע בעדו.

אחרי שהצעת אתמול לחברי את הנוסח שהצעת, חשבת שמא אפשר לקצר את הענין ולקרוא את ההגדרה כך: "ילד" - ילד קטין כמשמעותו בחוק, למעט ילד שגם אביו וגם אמו אינם חייבים לגביו והנמצא בהחזקת אביו". זה ענין לנוסח, לא לגופו של ענין.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזליבנו : הכוונה היא שצריך להוציא את הילד שנולד מהנישואין החדשים, והאב הקודם אינו חייב כלל במזונות.

מ. ג. ז. : יש מקרה אחד שכן נכנס לענין. זה המקרה שאחרי הגירושין של האשה היא יכולה לתבוע בזכות ילדיה מהנישואין שהופקעו; נולד לאשה זה ילד בוסף, שלא מנישואין. במקרה זה הכוונה היא שילד כזה כן יובא בחשבון, כאילו הוא אינו נמצא בהחזקת אביו.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזליבנו : דהיינו, אשה שנפרדה מבעלה הראשון, עד שהיא נישאת בשנית, בינתיים נולד ילד שלא במסגרת הנישואין. אחר-כך היא נישאה כשעמה הילד שלא מנישואין. זאת אומרת, שהילד הזה יילקח בחשבון לצורך המזונות. אם כך, הנוסח יהיה כפי שאתה אומר, או שאתם עוד חושבים עליו?

מ. לוי : אני מקבל את הנוסח של משרד המשפטים.

2. תיקון תקנה 3. לאור התיקון המוצע, הנוסח יהיה כלהלן: "אשה שמלאו לה 60 שנה, וכן אשה שבהחזקתה לפחות ילד אחד" - וכל השאר נשאר כפי שהיה. זאת אומרת, אבו מוסיפים עוד קטגוריה - אשה שמלאו לה 60 שנה.

ר. ברקאי:

בדרך-כלל נשים בגיל 60, לצערי הרב, אלה נשים שנשארות עם ילדים גדולים וקורה שהגברים זונחים אותן, והאשה הזאת באה אלינו. היא מקבלת חצי קצבת זקנה, שאותה בנכה ממזונות כהכנסה מלאה. לא 60%, אלא הכנסה מלאה. היא היתה רגילה לרמת-חיים מסוימת. מה אנו עושים היום? אנו אומרים לה, תביאי לנו מכתבים-אישורים, שאינך מסוגלת לכלכל את עצמך; והיא הולכת מרופא אחד לשני.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

והיא צריכה להביא פסד-דין למזונות? בוודאי. היא מקבלת את חלקה בזקנה.

ר. ברקאי:

ה. זיידל:

כל הענין הזה קצת תמוה בעיני. אם היא אשה בודדה, אינה עובדת ואין לה הכנסה אחרת, היא מקבלת גם קצבת ההתיקון הזה לא יגרע מהכנסתה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

זכותה להטבה סוציאלית תישלל אז.

ה. זיידל:

השאלה היא אם אתם באים לתקן כאן. אולי התיקון שלכם יגררם לה עוול?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

הבעיה שמתעוררת היא זו. אשה שיש לה היום קצבת זקנה, היא גם זכאית להטבה סוציאלית. ברגע שתבואו להקנות לה זכות לדמי מזונות, וחלק מההטבה הסוציאלית ישאר לה - וזה אולי יותר מאשר קצבת הזקנה - זכותה להט"ס בשללת, מכיוון שזה עולה על גובה קצבת הזקנה. אם עלה על סכום קצבת הזקנה, אין לה זכות להטבה סוציאלית. בשאלת השאלה מה נציע במקום זה.

מ. גלס:

עלינו לקרוא את הצעת התיקון יחד עם המצב הקיים, שהוא בתקנה 4(1), שם נאמר "אשה שאין עמה ילד", היא זכאית להטבות לפי החוק הזה, לא חשוב מה גילה, בתנאי שאינה מסוגלת לכלכל את עצמה, כפי שאמרה גב' ברקאי. היום היא חייבת להוכיח שהיא אינה מסוגלת לכלכל את עצמה. ז"א, כרגע רוצים לומר כאן, אשה שהיא למעלה מגיל 60, אפילו שהיא מסוגלת לכלכל עצמה, תהיה זכאית להטבות אלה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

בסדר, אבל זכותה להטבה סוציאלית תישלל, כי היא תעלה על גובה קצבת

הזקנה.

מ. לוי:

אם מדובר באשה בשואה, ולא בגרושה - מכיוון שלפי הדין אין מה שנקרא דמי מזונות. ואשה בשואה, בחלק ניכר של המקרים היא עקרת בית ואינה זכאית מכוח עצמה לקצבת זקנה; אלא אם היא עגונה ואין פסק-דין של מזונות.

מ. כהן:

מדוע לעגונה אין פסק-דין של מזונות?

מ. לוי:

מכיוון שהיא עגונה לפי הדין האישי. במקרה כזה יש התלבטות, כי אי-אפשר להשיג את הבעל. אם כן, חלק גדול מנשים אלה הן עקרות בית. אמנם יש הוראה בחוק שאומרת, שאם הבעל מגיע לגיל קצבת זקנה, האשה יכולה לדרוש שהתוספת בגינה תשולם לה במישרין, אלא אם ביטחה את עצמה ברשות, ואת זה עשו אחוז קטן מאד של נשים.

מ. לוי

דבר שני שכדאי לזכור הוא, שהרי לא מדובר באשה שיש לה פסק-דין למזונות. היא מוסרת את הענין להוצאה לפועל ושם גונים את הכסף. אותו דבר לגבי ההכנסה. בסוגים שפירטנו אנו אומרים אשה שיש לה ילד, אחר-כך אשה שאינה מסוגלת לכלכל את עצמה, ואשה שיש עמה ילד. ענין ההוכחות לגבי אשה בגיל 60 שמסוגלת או אינה מסוגלת לכלכל את עצמה הועמד במצבים ללא בשוא.

ח. שמעוני: אשה שמגיעה לגיל הקצנה, זה צריך לשמש הוכחה שהיא אינה מסוגלת לכלכל את עצמה.

מ. גלס: לא. יכול להיות, למשל, שיש לה רנטה גבוהה מגרמניה.

מ. לוי: אנחנו רוצים לשחרר אותה מהדרישות הפורמליות. במקרה הגרוע ביותר, אם אשה תעשה חשבון, שהיא תפסיד את ההטבה הסוציאלית, היא לא תפנה אלינו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: אני מבינה שעד עכשיו התקנות העיקריות שהיו לא היקנו זכות לאשה שאין עמה ילד, אפילו אם יש בידה פסק-דין, לבוא לביטוח לאומי ולקבל על-פי אותו חוק שקבענו. עכשיו מוסיפים קטגוריה לגבי אשה שמגיעה לגיל 60, אם יש עמה ילד או לא, ואם מסוגלת לכלכל את עצמה או לא. זאת אומרת, הקריטריון של הגיל בא כתוספת, להקל.

ר. ברקאי: התיקון הזה בא לתקן טעות.

מ. לוי: 3 - החלפת תקנה 4. (קורא).
אשתדל להסביר את הענין. הנוסח הקיים היום של תקנה 4 קובע בזו הלשון "בכפוף לאמור בתקנה 6, שיעורי התשלום הם כשיעורי קיצבאות שאירי (המשתלמות לפי סעיף 21 לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), תשכ"ח-1968) (להלן - חוק הביטוח), ובתוספת ההטבות המשתלמות לשאירים מכות הסכם לפי סעיף 200 לחוק הביטוח כדלקמן:..". בשעתו הצמדנו את שיעור התשלום לקיצבת שאירים שאלמנה מקבלת, בהתאם למספר הילדים שבהחזקתה, בתוספת אותה הטבה סוציאלית המשתלמת לפי סעיף 200 לחוק הביטוח. זה היה קיים עד הרפורמה. בעקבות הרפורמה, כאשר חלו שינויים לגבי כל המבנה, הצטרפנו להתאים את התקנה לכללים החלים ברפורמה, והעדפנו לתת מה שיותר מגיע לאשה.

ברצוני להתייחס לסעיפים הנזכרים בחוק הביטוח הלאומי ולעבור עליהם אחד-אחד. "בכפוף לאמור בתקנה 6" - בשאר. סעיף 21 בחוק הביטוח הלאומי קובע את הוראות התשלומים שמשלמים לשאירים, ועכשיו באים לפרט איך זה לפי סעיף 21. סעיף 21(א) - "הנפטר מבוטח... קצבת שאירים מאחד משיעורים אלה... בהתאם לשכר הממוצע." ועל זה יש להוסיף את התוספת של ההטבה הסוציאלית, שזה 25%. זה לגבי אשה שאין בהחזקתה ילד. אשה שיש בהחזקתה ילד - לוקחים את ה-16% ומוסיפים על זה א(1), על שני הילדים הראשונים 5% מהשכר הממוצע. זה מה שקיים היום, ואנו באים להתאים את זה. (3) - זה הולך לפי סעיף 21(א)2, 10% מהשכר הממוצע בעד כל אחד מהילדים. ילד שהוא יתום משני הוריו, מקבל את השיעור הגבוה יותר, וזה 10% מהשכר הממוצע. זה מה שאנו מציעים, וזו פשוט התאמה בעקבות הרפורמה לניסוחים החדשים של החוק.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: בזמנו העמדנו למעשה את השיעורים של אשה שמקבלת דמי מזונות במסגרת המוסד לביטוח לאומי, ואמרנו שדינה יהיה כדין אלמנה, לפי קיצבת שאירים. מאחר ובעקבות הרפורמה חלו שינויים בשיעורי הקיצבאות, יש בהחלט צורך

ש. ארבל-אלמוזלינו

לעשות תיאום לגבי התקנות הללו, וזה למעשה בא לעשות את אותם שינויים. יש להצטרף על כך שאז קבעו את הענין הזה של 5% תוספת בעד שני הילדים הראשונים.

ח. שמעוני:
מה קורה אם פסק-הדין קבע לאבא, שהוא בעל הכנסה גבוהה מאד לשלם לילד יותר מ-200 ל"י, והאשה חיה עם הכנסה נמוכה מאד?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
אם המוסד גובה את היתרה של פסה"ד, הוא מחזיר לה את זה. המוסד נכנס בנעלי האשה כדי לגבות מהבעל את כל המגיע.

ר. ברקאי:
אנחנו פונים להוצאה לפועל, פותחים תיקים, עושים מעקבים והולכים לאסור. אל תשכחו גם שדונד שפונה אלינו הוא רובד מיוחד במינו. השנה העמקנו את הגבייה מאד מאד, ואתן לכם מספרים, כפי שהם משתקפים בהשוואה לשנה שעברה. בשנת 1974/75 שילמנו 10 מיליון ל"י וגבינו 900,000 ל"י. בשנת 1975/76 הגענו לגבייה הרבה יותר גבוהה, ל-3.5 מיליון ל"י מתוך 19 מיליארד, והעלינו את הגבייה ל-17.5%. בשלושת החודשים של שנת 1976 עלינו כבר לגבייה של 24%.

מ. כהן:
יש לקחת בחשבון זה גם את הפיגורים.

ר. ברקאי:
אני מדברת כרגע על הממוצע של 22% בגבייה. עשינו זאת לאחר לבטים רבים, כאשר התחלנו להוציא פקודות מאסר. ברגע שהמסורה מצליחה לשים ידה על החייב, הוא משלם את הכסף. לכן הגדלנו את הגבייה כמעט פי שלושה.

מ. לוין:
אנחנו התחלנו לשלם, ורק אחרי תקופה מסוימת חזרנו לחייב כדי לגבות ממנו את הכסף. לכן באופן טבעי יש פיגור שרודף אותנו כל הזמן, מכיוון שלא יכולנו לבוא מיד לבעל ולומר לו להחזיר לנו את הכסף.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
אני רוצה לשאול בענין הילד הראשון והשני. כאן אנו אומרים שעל-פי החוק זה 5% מהשכר הממוצע. זאת אומרת שעבור הילד הראשון משלם המוסד לבטוח לאומי 115 ל"י, וכאן זה 112 ל"י. זכור לנו המקרה של אותו אדם, ואשתו הגרושה, שהילדים בשארו אצלו. היא מקבלת מזונות מהבעל הקודם, והיו להם שלושה ילדים חדשים. היתה תסבוכת, שבסופו של דבר הם יצאו בפסדים כתוצאה מהשיטה החדשה. שאלתי היא, האם איננו צריכים להפריד את כל הנושא הזה. ברגע שיש ילדים נוספים במשפחה, ואז הקיצנה לא צריכה להינתן לכולם יחד, כי יוצא שיש קיזוזים כאלה ואחרים. (ב) האם באמת מה שהאשה מקבלת זה בנוסף למה שהיא מקבלת מהמוסד לביטוח לאומי?

מ. לוין:
ברור, אין קשר בין שני הדברים. לחוק הזה יש יעדים מוגדרים.

ח. שמעוני:
לגבי הילד הראשון והשני, האבא יקבל את ה-115 ל"י.

מ. לוין:
האמא מקבלת, גם כשהם נפרדו.

ח. שמעוני:
ואז התשלומים הם בנוסף למה שהיא מקבלת?

ר. ברקאי:
בוודאי.

מ. דרובלס:

דומני שהמוסד לביטוח לאומי חייב לתת תשובה בנקודה זו, למרות שמדובר באחוז קטן של האוכלוסייה, אבל צריך לתת את הבטחת המינימום. שבית, מה קורה עם אשה שביתן לגביה פסק-דין וגם קבלה סכום שהמוסד לביטוח לאומי משלם; אחר-כך היא יוצאת לעבודה ומשתכרת. האם היא מקבלת בכל מקרה?

יש בעייה לגבי נשים עובדות. הן מקופחות מאד.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

ח. שמעוני:

לא ברור לי ענין התשלום הנוסף שמשלם המוסד לביטוח לאומי. מדוע זה מפסיק כשזה מגיע לילד השלישי? כלומר, אם זה בכונן שאת הסכום של 115 ל"י היא מקבלת הישר, ובנוסף לזה בהתאם לפסק-הדין, מדוע זה בפסק עם הילד השלישי?

זה לא בפסק.

מ. לוין:

מדוע בעד הילד הראשון והשני היא מקבלת ובעד הילד השלישי לא?

ח. שמעוני:

כי זה מותאם לשאירים.

ר. ברקאי:

בזמנו אימצנו את אותם הכללים החלים בענף זקנה ושאירים לגבי שאירים, והחלנו אותם גם לגבי חוק זה. אנו הולכים בעקבות.

מ. לוין:

בקשר עם ההצעה שהמוסד לביטוח לאומי ישלם יותר מאשר פסק-דין מזונות, שאלה זו אינה יכולה להתעורר בוויכוח הנוכחי. אם הוועדה רוצה לקבל איזה שהיא החלטה, צריך לתקן לשם כך את החוק.

מ. גלס:

בוודאי. אלה תקנות, זה לא חוק.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

כאשר יש תביעה לגירושין ויש ילדים, למעשה העובדת הסוציאלית מתערבת בענין, והמוסד מקבל את הסכמתה. כך שלגבי הילדים אין לי חשש שהם יקופחו. כאשר האשה רוצה גט מהבעל, זה תלוי בו, אם הוא יתן את הגט או לא. אם הוא מגיע לידי הסדר עם האשה, זה רק יתן פתח לקבוצות אלה, כי האשה תרצה את החופש שלה, ובמקרה כזה העובדת הסוציאלית אינה מתערבת. בית-המשפט המחוזי דן לגופו של ענין ואל לנו להתערב בעבודה השיפוטית של בית-המשפט. בתי-המשפט ערים לענין זה ויודעים לשמור על האינטרסים של האשה ושל הילדים.

מ. כהן:

ברצוני לשאול שאלה היפותטית. אם איש המוסד לביטוח לאומי ראה שהאשה קופתה על-ידי פסק-הדין של בית-המשפט, האם הוא רשאי לשלוח אותה לרביזיה? כי יתכן שאין בכוחה לעשות את זה. האם המוסד לביטוח לאומי מתערב כשהוא רואה שלא ניתן לה מה שמגיע לה?

מ. גז:

המוסד אינו יכול להתערב. לפי הנתונים שבידינו, ברוב המקרים בית-הדין אינו מתחשב ביכולת הבעל לשלם. הוא מוציא פסק-דין בסכומים שעולים מעל ומעבר לשיעורי המוסד לביטוח לאומי, לנכים או לאנשים שלא היתה להם אף פעם מוטיבציה לעבודה, ואז באים פסקי-דין בסכומים של 3,000 ל"י. הם התחילו ב-650 ל"י, ולפני חודש ישבנו על המדוכה. משנים את פסקי-הדין בלי כל התחשבות ביכולת הבעל לשלם. פנינו ליועץ המשפטי לממשלה בבקשה להיות צד בענין. אם יוצא פסק-דין לנכה שמקבל מאתנו קצבת נכות, ממה נקוז 3,000 ל"י? ב-99.9% של המקרים אין היום פסק-דין

ר. ברקאי:

ר. ברקאי

פחות משיעורי המוסד לביטוח לאומי.

ח. שמעוני:

פסק-הדין ניתן בסדר. הוא קבע
80 ל" במקום 115 ל"י, אבל הוא ניתן
גם לילד השלישי, רביעי וחמשי. כלומר 80א5 - 400 ל"י. אתם אומרים
שעל-פי התיקון הזה תשלמו רק 160 ל"י לילד הראשון והשני ולא תטפלו בילד
הילדים. אבי חושב שאת התקנה הזאת אפשר לסדר.

ש. קפיטובסקי:

אם פסק-הדין ניתן לזכות הילדים,
אנחנו גובים את השיעורים ומוסיפים
את שני הילדים, ואז אנחנו מגיעים לתשלום המקסימלי, כולל הטבה
סוציאלית, שהוא הסכום המקסימלי שאנו משלמים לאלמנות שמקבלות קיצבת
שאיירים. יש כאן נקודה אחת, שבכל מקרה אנו מכניסים במסגרת הזכאיות
גם את האשה, ולא חשוב אם זו זכותה או לא. מבחינת קיצבת הילדים אין
כל הגבלה במספר הילדים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אם היא גרושה, אין למה מזונות ולא
מגיע לה. אבל אם היא נשאת עם הילד
ועדיין אינה גרושה, הבעל זנח אותה, היא כן מקבלת בעד הילד. החוק
הזה אינו בא לפתור בעיות סוציאליות, זו אינה לשכת סעד.

ח. שמעוני:

גם על-פי ההסבר המשפטי שניתן לנו,
ניתן יותר משקבע בפסק-הדין.

מ. גלס:

לא, אף פעם לא.

מ. לוי:

אנחנו אומרים שפסק-הדין מתייב.
איננו יכולים לעבור את הסכום שבפסק-

הדין.

ח. שמעוני:

בניח שניתן פסק-דין רק לילדים ולא
לאשה, ושני ילדים שהם 360 ל"י.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

המוסד לביטוח לאומי אינו בית-משפט.
אשה באה עם פסק-הדין, ומה שכתוב שם
קובע. פסק-הדין הוא יותר גבוה מאשר התקנות. זאת אומרת שההרעה היא
כלפי מעלה ולא כלפי מטה. כלפי מטה משלמים מה שנקבע בתקנות.
מעלה משלמים מה שנקבע בתקנות.

מ. לוי:

בסעיף 3 של החוק הזה נאמר "שיעורי
התשלום הם כפי שנקבעו... הכל לפי

השיעור הקטן יותר".

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

המוסד לביטוח לאומי אינו יכול לבוא
במקום בית-המשפט. לנו חשוב מה קבע

בית-המשפט.

ח. שמעוני:

פסק-הדין אומר שהוא בנותן בעד 5
ילדים, ויושבת-ראש הוועדה אומרת לא.
עכשיו מגבילים את זה לשני ילדים, כאשר זה יהיה בהתאם לחוק קיצבת
שאיירים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אנחנו הגענו להישג כאשר הצמדנו את
זה לאלמנה ושאיירים. התקנות האלה
באו בעקבות הרפורמה. אי-אפשר היה להשאיר את המצב כך כאשר הרפורמה
שינתה דברים וקיצבאות השאיירים השתנו. הדבר הזה הוא טכני בלבד.
בעבור לתקנה 4.

ח. שמעוני:

אני מציע לא להגביל את זה לגבי שאירים, וגם אם יש פסק-דין על יותר משני ילדים, המוסד לביטוח לאומי השלישי והרביעי, ויגבה את הסכום מהאבא.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אבל אין תשלומים כאלה עבור ילד שלישי ורביעי.

ח. שמעוני:

עכשיו אנחנו שמים את המגבלה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

האם אתה רוצה שמצבה של אשה כזאת יהיה יותר טוב ממצבה של אלמנה עם ילדים?

ח. שמעוני:

מצבה לא יהיה יותר טוב. הילד הזה לא יקבל 130 ל"י, אלא 50 ל"י. בניה פסק-הדין יאמר לשלם לכל ילד 50 ל"י במקום 130 ל"י. האשה תקבל 100 ל"י ויחסרו לה 160 ל"י, ואני רוצה שההפרש הזה יכוסה ויושלם ממתן לילדים אחרים. לא יכול להיות מצב, שאשה עם 4 ילדים לאחר מתן פסק-דין תקבל פחות מאשר אשה עם ילד אחד. הבעיה הזאת קיימת במשפחות מרובות ילדים.

מ. לוין:

יש טעות יסודית בדברי חבר הכנסת שמעוני. אתה אומר שיש פסק-דין לארבעה ילדים, ו-50 ל"י לכל אחד זה 200 ל"י. אנחנו מצרפים את הסכום הכולל, ואז הילד הראשון יקבל את מלוא הערך שלו, וכן גם השני והשלישי. אינני מניח שנותנים ל-5 - 6 ילדים, וזה יהיה פחות מאשר לשני ילדים. לוקחים סכום כולל של פסק-הדין ובתחום כל הסכום הכולל אנחנו מייחסים את החלק של הילד הראשון והשני.

ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אתן דוגמה של אשה עם ארבעה ילדים, פסק-הדין קובע לה 1,000 ל"י. בפסק-הדין אין פירוט מה בעד הילד הראשון והשני. האשה באה למוסד לביטוח לאומי. אם התקנות אומרות שהיא צריכה לקבל 800 ל"י, היא תקבל 800 ל"י. בוסף לזה היא תקבל מה שקבע פסק-הדין. אם יש לה ארבעה ילדים, בעד הילדים הראשונים היא מקבלת תוספת של 10% מהשכר הממוצע במשק, ובוסף לזה היא עוד מקבלת מהביטוח הלאומי עבור הילדים מה שכולם מקבלים.

ח. שמעוני:

התקנות האלה מעדיפות את המשפחות הקטנות על פני המשפחות הגדולות.

מ. דרובלס:

האם עד עכשיו זו היתה קריאה לצורך השכלה כללית? האם בצניע עכשיו

על הסעיף הזה?

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אם אתה רוצה שנעמיד את הסעיף להצבעה, בבקשה.

ח. שמעוני:

יש גירסה אחת שאומרת, שהתשלומים לפי החוק מוגבלים לילד ראשון ושני. חבר הכנסת דרובלס ואני מציעים שזה לא יהיה מוגבל לילד ראשון ושני, אלא על-פי פסק-הדין על כל ילד שניתן.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אתם רוצים 5% על כל ילד. אם יש 10 ילדים במשפחה, זה יהיה 50%.

אלמנה לא מקבלת 5% על כל ילד.

אני מעמידה להצבעה את הצעתם של חברי הכנסת שמעוני, דרובלס ואמיר ואת ההצעה שהוגשה על-ידי הממשלה, שמונחת לפנינו, זו מול זו.

ה צ נ ה

הצעת הממשלה - בתקבלה

4. "מניעת תשלומי כפל".

מ. לוי:

מ. גלס:
התוספת של 5 היא כמונח תוספת מהותית, בין בניסוחה המקורי ובין בניסוחה המתוקן. כאן מדובר בבעייה של מניעת תשלומי כפל. יכול להיות שזכאי למזונות פנה - לפני שפנה למוסד או לאחר-מכן - גם ללשכות הסעד וקיבל מהם מה שקיבל. במקרה כזה יש הוראה בחוק שירותי הסעד 1958, האומרת שמשרד הסעד או הרשות המקומית, מי ששילם את תשלום הסעד, יכול לחתור נגד החייב במזונות.

מבחינה משפטית אנו עשויים להכנס כאן לתסבוכת, שיבואו גם המוסד לביטוח לאומי וגם לשכת הסעד. אבל כפי שהבנתי, הדבר הזה בא בעיקר להכניס את התשלומים האלה של לשכת הסעד לתוך המסגרת של התקרה שהמוסד לביטוח לאומי יתן.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינג: מה המניע לתקנה הזאת?

ר. ברקאי:
מטרתה של תקנה זו היא למנוע תשלומי כפל. בחוק המזונות אמרנו שאיננו רוצים לשלוח את האשה ללשכת הסעד. ואפילו 20% יותר ובלבד שלא תלך לשירותי סעד. זו היתה מחשבה של חוק המזונות בכלל, שבמקום לשלוח את האשה לסעד, המוסד לביטוח לאומי ישלם לה את הכסף. אבל התברר לנו שהחוק אומר, שכאשר אשה פונה לבית-הדין או לבית-המשפט ומבקשת מזונות, היא גם רשאית היתה לפנות לסעד, ללא כל קשר עם פסק-הדין. היא היתה מקבלת את מלוא הקיצבה הכלכלית לסעד, שזה היום 900 ל"י ויותר, ובאותה עת היתה מקבלת מאתנו גם סכום של 1,112 ל"י מזונות. בזה ראינו ממש קיצבת כפל.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינג: זאת אומרת שהיא קבלה פעמיים על אותה עילה.

ר. ברקאי:
בדיוק כך. לכן אמרנו שנפריד את התשלום הזה, ונראה בתמיכה כהכנסה, כי לא יתכן שהיא תקבל מקופת המדינה כאן ושם. למסקנה זו הגענו לאחר סקרים רבים שעשינו בתיקים וראינו שיש הרבה תשלומי כפל, וגם מבקר המדינה בדו"ח מס' 24 היפנה את תשומת-לבנו לכך. בכל מקרה שהיתה תמיכת סעד, הודענו לסעד שהאשה מקבלת מאתנו מזונות. אם משרד הסעד רצה - ביכה; לא רצה - לא ביכה. בא המבקר ואמר שבענין זה צריך ליזום תקנה.

מ. כהן: כאן משהו לקוי. איך זה יכול להיות?

ר. ברקאי:
יש לשכות סעד שפועלות בהתאם, שכאשר הן מקבלות מאתנו הוראה, הן לא נותנות את הסעד. יש לשכות שבהן לוקחים את הנייר שלנו וזורקים אותו לסל. אני מספרת עובדות ואני אחראית על כל מלה שאני אומרת. לכן בקשנו להכניס את זה לתקנות. אנחנו חייבים גם למצוא דרך לביצוע התקנה הזאת. בשנוע האחרון כבר קבענו ביצוע מיוחד, איך נבצע את זה לשם ידע. כי האשה יכולה לומר שיש לה פסק-דין למזונות והיא מצהירה שהיא אינה מקבלת, בזמן שהיא כן מקבלת. יחד עם אנשי הסעד אנו מתכוונים לסגור את הנושא הזה. עד עכשיו פעלו לשכות הסעד כל אחת לפי הנוחיות שלה. זה ההסבר לתקנה זו, שהיתה מבוקשת גם על-ידי מבקר המדינה בדו"ח מס' 24.

ח. שמעוני:

יכול להיות שבעתיד הרחוק יגבו את הסכום של 17 - 30 מיליון ל"י בעוד 3 - 5 - 7 שנים. בינתיים מהמימון שהמדינה נתנה, מי שזכה, קיבל. למעשה, עצם המימון הזה נתן לאלה שקבלו אותו, הסבה יוצאת מגדר הרגיל. את מי יכולים לתפוס כתוצאה מכך? את מי שמקבל סעד. ויותר מזה: תופסים אותו לא רק בעד הדבר הזה, אלא "בעד התקופה שהוא זכאי לתשלום". כאילו היו אומרים שהתשלום הוא בגין מזונות.

יש לשכות סעד שמשלמות גם כאשר האמא והילדים בבית. גם אז, למרות שהוא מקבל והאבא משתכר, מגיעה לו קיצבת סעד. באה התקנה הזאת ואומרת, שלמעשה כל תמיכה שהאשה תקבל... יש השלמות תמיכה. אני יודע איך משלמים את הדבר הזה. זה יכול להיות תשלום בעד ילד חולה, ויש סיבות רבות שמזכות אדם לקבל השלמת תמיכה, למרות שיש לו אפילו הכנסה. לפי התקנה הזאת, אם בעד אותה תקופה שולמה תמיכה, הם יקזזו את סכום התמיכה מהקיצבה, ואני חושב את זה לעוול כפול ומכופל.

ט. כהן:

גם אני מתנגד לסעיף הזה, כי כך בנצית את העבין בסעיף הזה, שהאנשים יקבלו את התשלום במשרד הסעד, ואתם תבכו אותו. המטרה היא להגיע למצב כזה, שהאנשים לא יגיעו לסעד, ולדעתי אתם חייבים לשלם את הכל. אם הסעד לא בסדר, שמישהו יטפל בסעד, או שמבקר המדינה יפנה אליהם, אבל אל תערבבו שני דברים.

מ. לוי:

בשמעו כאן שתי דעות קוטביות, עם אותה תוצאה. אתי יחס להערה השניה. אני עקרונית מסכים, אילו היינו פותרים הכל לפי עקרונות, הרי שאתה צודק שמשרד הסעד לא צריך לשלם, אלא המוסד לביטוח לאומי. אבל אנחנו רוצים לתרגם את זה למציאות, ואתן דוגמה. אשה שנעלה זבח אותה, הופכת להיות לקוחה של הסעד. אחר-כך מתקבל פסק-דין רטרואקטיבי. אילו זה היה מהיום ואילך - נוח. לפי החוק, פסק-הדין יכול להתקבל למפרע שנה אחורנית, ובעד אותה תקופה היא ממשיכה לקבל ממשרד הסעד והסעד פעל בצורה כשירה ביותר, כי באותו זמן עדיין לא פנתה למוסד לביטוח לאומי, וכאשר היא פנתה והיה לה פסק-דין, אנחנו צריכים לשלם לה לפי החוק בעד התקופה אחורנית; ובעד אותה תקופה היא קבלה כבר מהסעד. יש כאן מצב, שקודם היא קבלה מהסעד, ואחר-כך בכנס לתמונה המוסד לביטוח לאומי, ואת הביטוח הלאומי מחייבים לשלם שנה אחורנית.

איך משרד הסעד יכול להתמודד עם הבעייה? כשאני מקבל פסק-דין וחייב לשלם רטרואקטיבית, יוצא פתאום יש כפל תשלום, ואת זה אנחנו רוצים למנוע. אנחנו בסופו של דבר סוכן-שלם של האוצר במקרה זה, ומבחינת האוצר איך תוכל לפרק את זה אם זה משרד הסעד או משרד העבודה? הכל בא מאותו מימון של האוצר. אולי אתם תמצאו לנו פתרון לבעייה זו, כי היא מעיקה עלינו.

ח. שמעוני:

במקרים שמשלמים מזונות, יחתימו על חוב.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני מציעה להפריד בין הדברים. בתקופה זו האשה פונה לסעד, כי היא אינה יכולה לפנות למוסד לביטוח לאומי, כי אין בידה פסק-דין, ואז הסעד נותן לה מה שנותן. הוא נותן לה עבור מחיה, עבור שכר-דירה וכו'. ברגע שמתקבל פסק-דין והוא היה רטרואקטיבי, כאן אפשר לנכות מהסכומים שפסק-הדין קבע לה, ומה שהיא צריכה לקבל מהמוסד לביטוח לאומי עבור אותה תקופה לצרכי מחיה בלבד. אני מדברת עד לפסק-הדין. עכשיו בא פסק-הדין וקבע 6 חודשים רטרואקטיבי, והיא באה ודורשת מהביטוח הלאומי.

ח. שמעוני:

שמשרד הסעד יחתימו אותה על חוב.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

עבור אותה תקופה היא באה למוסד לביטוח לאומי ומבקשת שישלמו לה מה שפסק-הדין קבע, וכאן זה מופיע פעמיים. כאן יש צדק מסויים, שהיא לא יכולה לקבל פעמיים בעד אותה תקופה, ואני מציעה שתהיה זכות לקזז מה שהיא קבלה מהסעד עד למתן פסק-הדין.

מ. לוי:

עד שפונים למוסד.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

מה שבא לאחר-מכן כאשר יש פסק-דין, באותו רגע הסעד צריך להפסיק לשלם לה.

מ. לוי:

מאין הסעד יודע? הוא אינו יודע.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

זה צריך להיות סידור פנימי בין המוסד לביטוח לאומי ובין הסעד. ברגע שיש פסק-דין, הסעד צריך להפסיק לשלם. אינני מציעה שהמוסד לביטוח לאומי יעסוק בבילוש. צריך להיות הסדר בין המוסד לביטוח לאומי לבין הסעד, שברגע שהמוסד לביטוח לאומי מקבל פסק-דין והוא מתחיל לשלם, הוא צריך לשלוח העתק לסעד, ועל-סמך זה הם יצטרפו להפסיק לשלם. אבל צריכה להיות תקנה על אותה התקופה שלפני פסק-הדין, האשה תבוא עם פסק-הדין ועם החשבון מהסעד המראה כמה שולם לה.

מ. גלס:

אילו המצב היה כך שכל פסק-דין למזונות היה בא ארטומאטית לידיעתו של המוסד לביטוח לאומי, אפשר לדון בענין. אבל החוק אינו בנוי כך. החוק בנוי כך שהזוכה הוא-הוא שצריך לפנות למוסד לביטוח לאומי. לפני שהוא פונה למוסד, המוסד אינו יודע על קיום פסק-הדין, ולכן התקופה צריכה להתחיל מיום שהוא פונה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני מקבלת את זה, ואז התשלום הוא רטרואקטיבי עד לאותו יום שהוא פנה. משרד האוצר צריך לדאוג לכך שהסעד לא ישלם.

ש. קרמר:

ההצעה של הוספת התקנה היתה בעצם עם איזה שהוא מבט ארגוני. לפי המצב היום, התמיכות משולמות על-ידי הרשויות המקומיות. מספר הלשכות הוא רב מאד, והאפשרות הארגונית להגיע למצב שבו הדברים יסודרו בתוך הלשכות המפוזרות בכל הארץ, הסיכוי לכך הוא קטן מאד.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אנחנו לא בסכים שהמוסד לביטוח לאומי יעשה את המלאכה הזאת. האוצר ידרוש מכם שתהיה הוראה מפורשת בכל הלשכות, שלשכות הסעד לא ישלמו כאשר יש כבר פסק-דין והאשה מקבלת כבר מהמוסד לביטוח לאומי. לגבי זכות קיימת בחוק הוראה, ואותו דבר אפשר לעשות גם בענין זה.

ש. קרמר:

הענין ראוי לבדיקה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

מוסכם שמרגע שהיא פונה למוסד לביטוח לאומי, תיעשה ההתחשבות כמה שילמו לה, ויעשו את הקיזוז.

מ. גלס:

אני מבין שאחרי המלים "שולמה לזוכה" יש להכניס את המלים "לפני שפנה לראשונה למוסד לפי התקנות".

מ. לוי:

5 - תיקון תקנה 6. בתקנה זו באים לשנות כמה דברים. בהגדרה "הכנסת עבודה" אנחנו מציעים לשנות בנוסח זה: "הכנסה" זו הכנסה מעבודה

מ. לוי

שכירה ועבודה עצמאית, אפילו לאור הרפורמה לפי סעיפים 2(1) ו-2(2) שהם חייבים במס הכנסה ולא חייבים בדמי ביטוח לאומי. יש לנו רשימה שלמה של מקורות הכנסה, שפטורים מתשלום לביטוח, למרות שהם חייבים בהכנסה. כאן הדגשנו סעיף 11(א) - 24%, שגם את זה אנו מזכים מההכנסה. זו הכנסה שנחשבת אצלנו כהכנסה שמשלמים עליה, החייבת בחשולם דמי ביטוח. יש כאן כבר שוני לגבי הנוסח הקיים. בא התיקון ורוצה לצמצם את ההכנסה מעבודה. אנחנו אומרים, מה שמחייב בתשלום דמי ביטוח, ובדמי ביטוח מחייבים הרבה פחות, לפי חוק הביטוח הלאומי והתקנות. יש הוראות מיוחדות שפוטרות הכנסות אלה מתשלום דמי ביטוח.

כאן מדובר על מקור הכנסה לפי סעיף 2(2). אחר-כך לא שינינו הרבה. לפי לוח ד' אמרנו "בניכוי סכום הקיצבה... ולגבי אשה שבהחזקתה ילד. זה אותו דבר.

היו"ר ש. ארנלי-אלמוזלינו: זאת אומרת, אשה שיש לה קיצבה, זה 10%.

מ. לוי:

אנחנו מבכים את זה מההכנסה. אם ההכנסה היא 1,000 ל"י מעבודה, וזה כולל בשביל טלפונים ועוד, קודם-כל מורידים 100 ל"י. אם האשה מקבלת קיצבה של 16%, מבכים מה-900 ל"י גם את ה-400 ל"י האלה. זאת אומרת, ההכנסה שמביאים לצורך ביכוי היא 400 ל"י.

היו"ר ש. ארנלי-אלמוזלינו: מה קורה לגבי אשה עובדת שיש לה שני ילדים ומרוויחה 3,000 ל"י?

ר. ברקאי: היא תקבל את מלוא פסק-הדין.

ש. קפיטובסקי:

ניקח אשה שהכנסתה מהעבודה היא 2,000 ל"י, יש לה ילד ופסק-דין למזונות. כפי שאנחנו אומרים, יש כאן מרכיבי שחיקה. בניה בסיעות, טלפון, ועוד תשלומים בוספים שאיננו מביאים אותם בחשבון בענין דמי ביטוח. זה סכום שהצטבע והגיע לסך 300 ל"י. אנו מורידים מה-2,000 ל"י 300 ל"י, ונשאר 1,700 ל"י. מ-1,700 ל"י אנחנו עוד פעם נותנים זיכוי בשיעור קיצבת הזיקנה, או לבוודד, לאשה מעל 60 שנה, או שיש לה ילד. הזיכוי הוא בסך 590 ל"י. נשאר 1,110 ל"י. הסכום 1,110 ל"י הוא הכנסה מעבודה שיש להתחשב בה לענין תשלום דמי המזונות. עכשיו מבכים לפי 6(ב) 60% מהסכום שנותר - 1,110 במקרה זה.

מדוע עושים את הזיכוי הזה? כפי שהיושבת-ראש הסבירה, בזמנו התקבלה החלטה, שהתשלומים ישתוו למה שמקבלת אלמנה, ולהטבה הסוציאלית הניתנת. מתי אשה מקבלת הטבה סוציאלית? כאשר יש לה הכנסה שאינה עולה על קיצבה זוגית או על קיצבת יחיד.

יש לה פסק-דין ל-2,000 ל"י. עכשיו עלינו לקבוע את השיעור לפי התקנות. אשה עם שני ילדים זה 1,112 ל"י. מכיוון שהיא עובדת ויש לה הכנסה, והגענו לסכום של 1,110 ל"י, מורידים 60%, והיא תקבל 452 ל"י.

מ. כהן: מה יהיה עם פסק-הדין?

ש. קפיטובסקי: פסק-הדין ממילא עולה.

היו"ר ש. ארנלי-אלמוזלינו: כאן פשוט מענישים את האשה העובדת. מורידים לה 60 אגורות בעד כל לירה שהיא מקבלת. מוטב לאשה כזאת לשבת בבית ולא לעבוד.

משרד הסעד מנכה 100%.

ש. קרמר:

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: קשה לי להשלים עם זה ואני פשוט חורקת שיניים. אולי באמת נציע שבאותה תקנה (ב) נתקן את ה-60%. זה עוול משווע שאין דוגמתו. אני הייתי מציעה שיורידו לה 50%.

מ. גלס: בהתקנת התקנות האלה יש שלושה שותפים, שניים בזכות מלאה ואחד בחצי זכות. הזכות המלאה היא בידי הוועדה ושר המשפטים, ושני אלה צריכים לבוא לידי הסכמה מלאה. שר המשפטים, תיאורטית יכול להימלך בדעתו אם להתקין את התקנה הזאת או לא. השותף השלישי הוא משרד האוצר. נכון שלא חייבים לקבל את הצעתו, אבל יש לדבר הזה השלכות מסויימות, שכרגע אינני יכול לעמוד עליהן.

מ. לוין: אני חושב שיש כאן טעות אופטית שאומרים 60%. הרי יש סכום שהוא משוריינ לגמרי. יש הכנסה שהיום נחשבת כהכנסה והיא מובאת בחשבון לפני מספר שנים, כאשר הועלתה השאלה לדיון, הרי אותה ועדה התקינה את התקנות. היא ראתה אין זה נעשה במשרד הסעד, ושם זה היה 60%. בעיקר לגבי העיקרון של הטבה סוציאלית, וגם לגבי עקרונות שאנחנו הפעלנו לגבי חוק הביטוח הלאומי. אינני חושב שיש הצדקה שנחרוג מה-60%. אם נראה את השכר ברוטו, נראה שזה יותר מ-60%.

אני מבין שבשעתו חברי הוועדה עצמם, לאור המצב שהיה קיים במשרד הסעד, ראו בזה התקדמות ביכרת. הרי יש בזה מין שחיקה. בעוד שנה 50%, אז יתחיל תהליך השחיקה לגבי 50%, עד שנגיע לאפס. אינני חושב שדווקא בקטע זה יש לנהוג כך.

ש. קרמר: יש כאן בעייה של סף המס. כשאנו מדברים על מס הכנסה שלילי, בן-אדם מפסיק לשלם מס הכנסה ומפסיק לקבל מהמדינה. כאן זה ההיפך. לכן, זה מגוחך שאני אשלם כדי שזה יחזור למס הכנסה. כבר היום החשבון הוא שעוברים את סף המס, ויש מקרים שחייבים לגבות מעבר לסף המס, ולא עושים זאת. מלבד זאת יש עוד הרבה בעיות שהן עקרוניות מאד.

ר. ברקאי: למעשה ההתפרצות היא לדלת פתוחה. הסקר עוד לא מוכן, ואני רוצה לתת דברים מוגמרים. אבל אני בהחלט חושבת שצריך להקטין את זה. יש כאן דבר אחד שקצת מגביל אותנו. היות שכל המערכת של התקנות האלה נבנתה לפי מה שהפורמה החליטה, ויש שני סעיפים שהיינו צריכים להביא ב-1.7.75, לכן הקטע הזה הוא בדיוק כזה. לכן, אם בקטין כאן את שולי ההורדה...

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: זה לא שייך. ברוב המקרים עושה האשה את החשבון למה לה לצאת לעבוד כאשר היא אינה מקבלת את פסק-הדין; וכפי שבאמר, היא מוכיח פעמיים. בינתיים זה לא משמש תמריץ לאשה לצאת לעבוד, אלא להיפך. אם יש לה ילדים, היא צריכה לשבת בבית. אבל אותה אשה שצריכה לדאוג לילדים, צריכה גם לדאוג לעבודה. אני בעד זה שאשה שיש לה 10 ילדים, גם היא תצא לעבוד. יחד עם זאת, אינני רוצה להכביד עליה כשהיא יוצאת לעבוד. אני מציעה שנעמיד את זה על 50%, ואנו מבקשים להביא את זה לידיעתו של שר המשפטים.

ש. קרמר: אני מבקש לציין את התנגדות האוצר.

ח. שמעוני: אני מתנגד להצעה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אנחנו מגישים את ההצעה ומבקשים להביאה לידיעתו של שר המשפטים.

מ. גלס:

המצב המשפטי הוא כזה. שר המשפטים זקוק לאישור המלא של ועדת העבודה להתקנת התקנות, והברירה בידינו היא יחידה. הוא יכול לבחור שלא להתקין את התקנות בכלל, אבל אינו יכול לפצל אותן. אם המצב הוא כזה ששר המשפטים יגיע לידי מסקנה, לאחר התייעצות עם שר האוצר שהוא אינו יכול להסכים, זה יחזור לוועדה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

זה ידוע לנו. אם שר המשפטים יסכים, זה יחזור לוועדה.

אנו מאשרים את התקנות לפי ההצעה שלנו, ואם שר המשפטים לא יקבל את זה, זה יחזור הנה.

מ. גלס: במקרה כזה זה יעכב את כל התקנות.

מ. לוי:

בתקנת משנה (ב) אנו מציעים שזה ייאמר גם לפי תקנה (1) ו-(2). אם יש לאשה הכנסות משכר-דירה, דיבידנד ועוד, אנו רוצים להשוות את מצבה לזה של האשה העובדת. (3) זה רק תיקון טכני.

6. "עיגול סכומים". היום העיגול קצת מסורבל ועוסק בדברים קטנים. 5 אגורות היום זה כמעט לא אקטואלי, ולכן אנו אומרים שהסכום יעוגל כדי הלירה הקרובה כלפי מעלה.

7. אנו מציעים שתחיתן של התקנות 3, 5, (1)5 ו-6 יהיה מיום 1.7.1975.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני רוצה לשאול שאלה ששכחתי לעורר אותה. בתקנה 1 יש הגדרה של ילד בסעיף 5, ובזמנו העלינו את הגיל עד 20 במקום 18, ואם הוא ממשיך את לימודיו, ועד גיל 21 אם הוא ממשיך את השירות בצבא. אם השווינו את האשה שמקבלת מזונות לאלמנה ולשאירים, אין שום הצדקה שתשלום המזונות עבור הילד ייפסק בגיל 18. יוצא איפוא, שאם שבתן מזונות עד גיל 18, ברגע שהילד ממשיך ללמוד עד גיל 20, כל העול הזה נופל על אם הילד שבמצא בהחזקתה והאב משוחרר. אותו דבר כאשר הבן נמצא בצבא, וכל ההוצאות הן על האם. כפי שלגבי שאירים העלינו את הגיל עד 20 ו-21, אינני רואה כל הצדקה שלגבי המזונות זה לא ייעשה בהתאם.

מ. גלס:

זה מחייב תיקון החוק. לא נוכל לעשות את זה במסגרת התקנות.

מ. לוי:

אני רוצה לציין שקטין זה עד גיל 18 בחוק המזונות יש מה שבקרא דיני משפחה, זה עד גיל 18, ומעבר לזה - מי שאינו מסוגל לכלכל את עצמו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

זאת אומרת שהתיקון לא יכול להיות כאן.

מ. לוי:

נכון.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

בזה אישרנו כמעט את כל התקנות, בתיקונים ובשינויים, ובכפוף למה שהחליטה הוועדה. בענין אחד אנו מחכים לתות דעתו של שר המשפטים.

תקנות בדבר הכנסה בביטוח זקנה ושאיירים

מ. לוינ:
סעיף 5 בחוק קובע לצורך זיקנה ושאיירים
איך מגדירים את המושג של הכנסה. זה
השוב לצורך קיצבת זיקנה, הגיל המותנה, מה מובא בחשבון, וכל מיני
גורמים אחרים.

עד היום היה סעיף 20(א), שבאחד מתיקוני
החוק בוטל, והוא מתרכז בסעיף 5. המושג הכנסה אומר: "הכנסה" -
הכנסה מהמקורות המפורטים בסעיף 2 לפקודת מס-הכנסה... "וכו",
סעיפים קטנים (א) עד (ה). כל זה לא ייחשב כהכנסה. כל אלה יוצאים
מגדר ההגדרה של הכנסה וזה לא יובא בחשבון בהכנסותיו לצורך זיקנה.
עד היום אנו פועלים מכות סעיף אחר שבוטל, שהיה מיועד אך ורק לקיצבת
זיקנה, והיום אנו רוצים שהבעייה תיפתר גם לגבי שאיירים.

חישוב הכנסה של חברי קיבוצים ומושבים
שיתופיים. הגענו לידי הסדר עם אנשי התנועה הקיבוצית לגבי העקרון
של חישוב ההכנסה אצלם, והתעוררה השאלה איך רואים חבר קיבוץ כפורש.
מתברר שחבר קיבוץ שמגיע לגיל 65, תמיד תהיה לו אותה ההכנסה. סוכם
שמי שעובד בקיבוץ, או משהו הקיבוץ לא יותר מ-24 שעות בשבוע, ייחשב
כמי שהכנסתו אינה עולה על הסכום שנקבע לגביו בלוח ב' לחוק.
(ב) חבר המועסק במסגרת סידור העבודה כאמור יותר מ-24 שעות בשבוע -
ייחשב כמי שהכנסתו עולה על הכנסה האמורה בסכום שאינו מזכה אותו
לקיצבת זיקנה מלאה ואף לא לקיצבת זיקנה יחסית.

כאן יש במידה מסויימת שוני בין אדם
עובד ולא עובד. לגבי אדם לא עובד,
לוקחים את ההכנסה המותרת, סכום קיצבה כפול 3 פחות לירה. בזמנו
היו מעורבים בענין זה מספר שרים.

הוחלט: לאשר את התקנות בדבר הכנסה בביטוח זיקנה ושאיירים.

תקנות בדבר הכנסה בביטוח זיקנה

מ. לוינ:
היות ואנו צותנים כאן הגדרה כללית,
מיותר להגדיר עוד פעם. עד 3, זאת
אזמרת שזה יכול להגיע לסכום של 1,224 ל' לחודש.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
לגבי עובד שכיר אין כפליים, וכאן זה
יוצא כפליים.

הוחלט: לאשר את התקנות בדבר הכנסה בביטוח זיקנה.

תקנות בדבר מתן הכשרה מקצועית ודמי-מחירה לאלמנות וליתומים

מ. לוינ:
כאן אנו מגדירים הכנסה שממנה מגיעים
דמי ביטוח.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: מדוע זה מספטמבר 1976?

מ. לוינ:
כי זו שנת הלימודים, ושילמנו כבר את
אותם התשלומים.

הוחלט: לאשר התקנות בדבר מתן הכשרה מקצועית ודמי-מחירה
לאלמנות וליתומים.

.17.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזליצני: אני מודה לכם.

הישיבה בעולה.

הישיבה בעולה בשעה 14.10.